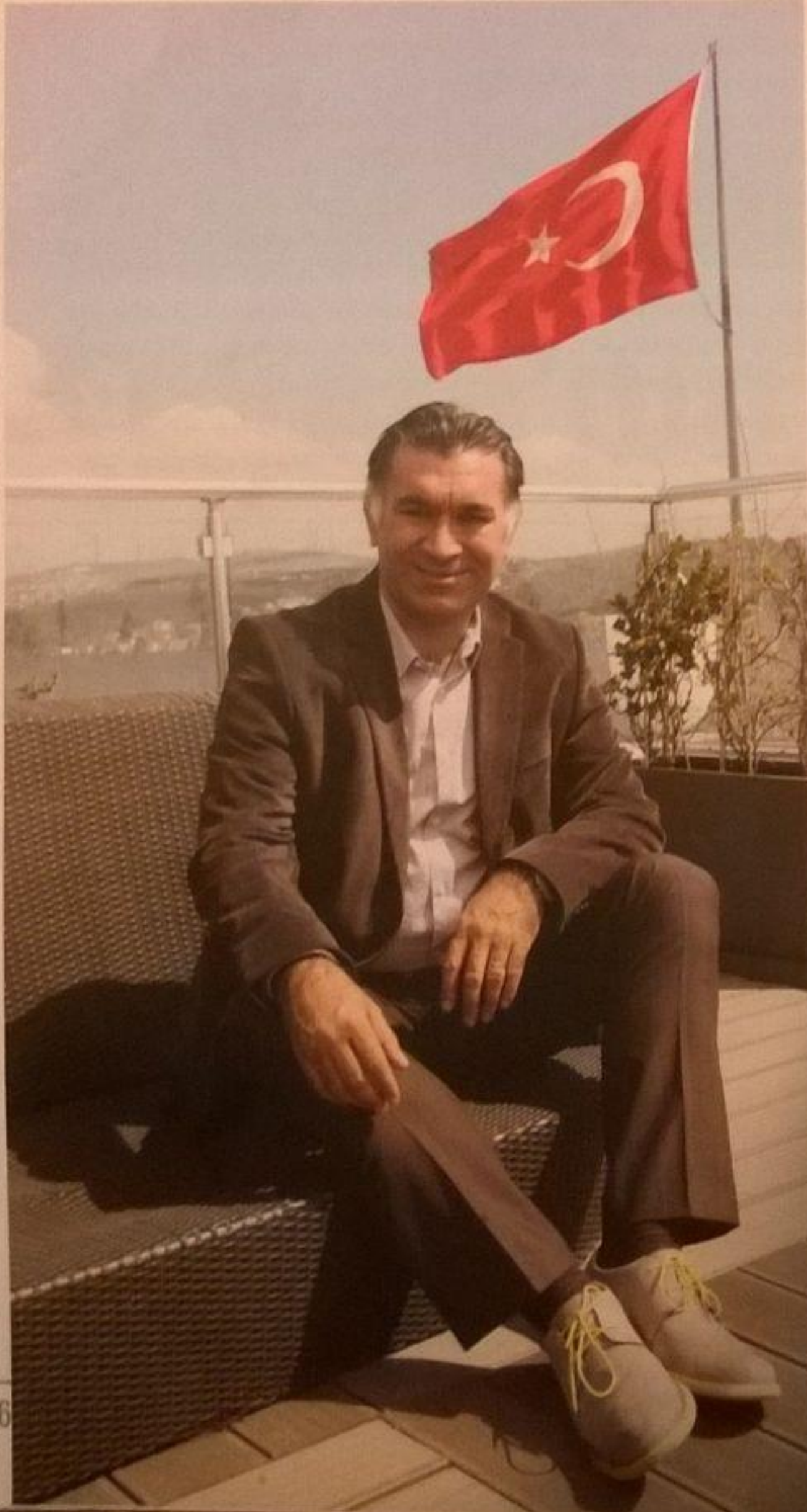

“ODTÜ, dönüştürücü bir güce sahip”

“ODTÜ'nün hakikaten bize sunduğu şey nedir, bulduğunla yetinme, itiraz et. Sadece itiraz etme, nasıl olacağını da göster ve bunu tek başına yapmak zorunda değilsin, yalnız değilsin. Dolayısıyla etrafta, yanında, yörende senin gibi düşünen, ortak hayal kuran insanları bulup onlarla birlikte hayatı nasıl dönüştürebilirimi ben ODTÜ'de öğrendim.”

Selçuk Şirin (COUN'91)

Önce biraz Selçuk Şirin'i tanımak istersek?

1991 ODTÜ mezunuyum. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık yada bizim o zaman dediğimiz tabirle eğitim bilimlerinden mezun oldum. Daha sonra kendi alanımda iş bulamayınca 90larda pek çok ODTÜ'lünün yaptığı gibi bankacılık sektörüne girdim. Ziraat Bankası Bankacılık Okulu ve ardından 5 yıl uzman olarak çalıştıktan sonra ODTÜ'de yüksek lisans yaparak kopmadığım akademik hayata Amerika'da devam etme kararı aldım. Şu anda New York Üniversitesi'nde doçent olarak dersler verip araştırmalar yapıyorum.

Uzmanlık alanınız değişti mi?

Sayılr. Davranışbilimciyim ama uzmanlığım araştırma yöntemleri ve istatistik. Bir yöntemci olunca da geniş bir alanda farklı sahalarda araştırmalar yapma olanağım oldu. Ellinin üzerinde akademik yayınlam Muslim American Youth adlı bir kitabım var. Genelde azınlıklar ve marjinalleştirilmiş grupları çalıştığımı söyleyebilirim.

Türkiye'ye geliş süreciniz nasıl oldu?

Onsekiz yıl oldu Amerika'dayım. İlk on yıl doğrusu Türkiye ile pek ilgilenemedim fakat son yıllarda New York Üniversitesi, Bahçeşehir Üniversitesi ile bir anlaşma yaptım benim aracılığımla. O anlaşma çerçevesinde BAYO'yu (Bahçeşehir Araştırma Yöntemleri Okulu) kurduk. Ağırlıklı olarak eğitim, gençler ve çocuklar üzerine araştırmalar yapıyoruz. Ayrıca açtığımız araştırma ve istatistik odaklı atelye çalışmalarınıyla araştırmacı kapasitesini artırıyoruz. Amacımız Türkiye'de veriye dayalı karar verme kültürünü çoğaltmak. BAYO'da şimdiye kadar 1000'i aşkın akademisyen, araştırmacıya uzmanlık eğitimi verdik hafta sonu programlarıyla. Aynı süreçte, İksara Veri Araştırma adlı araştırma şirketini kurduk. Buradaki amacımız da Türkiye'deki veri kapasitesini arttırmak; yani hızlı bir şekilde güvenli verinin toplanması ve bu verinin en pratik şekilde karar vericilere ulaştırılması. Yani bir başka ifadeyle ülkemizde gördüğüm iki ihtiyacı, araştırmacı ve veri ihtiyaçlarını, karşılama uğraşı içindeyim.

Bu sene, 2012 Pisa sonuçlarını değerlendirdiğiniz "Türkiye için Veriye Dayalı Eğitim Reformu Önerileri " başlıklı çalışmanızı kamuoyu ile paylaştınız. Bu kapsamda Türkiye'nin gelecekteki eğitim politikalarının nasıl olması gerektiği konusunda bize neler söyleyebilirsiniz?

PISA, OECD'nin 3 yılda bir yaptığı uluslararası bir öğrenci değerlendirme programı.. Bu 65 ülkenin katıldığı, dünya ekonomisinin %90'ını temsil eden bir araştırma. Güzel tarafı ise muhakeme, tahayyül, sentez gibi ileri derecede becerileri de ölçmesi. Maalesef bu ölçümlere baktığımız zaman son dört ölçümde yani son 12 yılda biz çok iyi durumda değiliz. 2012 PISA sınavına katılan 65 ülke arasından Türkiye matematik alanında 44, okuma becerisi alanında 41 ve fen alanında 43. sırada yer aldı. PISA'da başarılı sonuçlar alan ülkeler ise Singapur, Güney Kore, Polonya, Finlandiya'nın yanı sıra Çin'in iki önmeli bölgesi.

Türkiye'nin PISA verilerinden yola çıkarak en az politika üreten ülkelere göre biri olduğu da belirlendi..Yani on yıldır eğitime ne kadar yatırım yaptığımıza baktığınızda bir artış var.. Türkiye ekonomisi büyüyor dolayısıyla pasta büyüyor, pastadan pay artıyor ama buna rağmen çocuklarımızı daha iyi eğitemiyoruz.

Yani büyümemiz eğitime aynı oranda yansımıyor?

Türkiye ekonomik olarak son on yılda dört kat büyüdü, çok duyuyoruz bunu. Bu doğru ama aynı zamanda kişi başına milli gelire baktığımızda 10 yılda toplam büyüme reel bazda yalnızca %45, %400 değil yani. Daha önceki elli yıl boyunca her on yıllık aralıklarla aşağı yukarı ne kadar büyüdüysek son on yılda da o kadar büyüdük. Zaten aynı dönemde Türkiye ortalaması ile Dünya ortalamasına baktığınızda bizim fark yaratacak bir sıçrama yapmadığımızı görürsünüz. Buradan bir noktaya varmaya çalışıyorum. Kişi başı milli gelir hakikaten 3 bin küsur Dolar'dan 10 bin küsur Dolar'a geldi son on yılda ama nominal bir artış, reel değil. Bu iki rakamı kabul etsek bile bu aralık ekonomistlerin orta gelir tuzağı dediği bir aralık. Bu da şu demek, ülkeler bu aralıkta hızlı yükseliyor hızlı düşüyorlar; yani bizim dışımızda pek çok ülke var bu aralığı çıkıp inen. Asıl zorluk

ise 15 bin Dolar eşikini aşip 20 bin Dolar'ı geçmek. Orayı aşınca da geri ırmıyorsunuz, zengin bir daha kolay kolay fakir olmuyor. Bu eşik aşan ülkelerin sayısı çok az. En son Güney Kore başardı bunu. Biz mesela Yunanistan çöktü battı diyoruz ya, Yunanistan 27 binden 25 bin'e, hadi olmadı 22bin'e iniyor yani iflasa varan buhrana rağmen gelirleri hala bizim iki katımız! Dolayısıyla burada söz konusu olan Türkiye'nin orta gelir tuzağından nasıl kurtulacağı.

EKONOMİ ve EĞİTİM

Ekonomiyle eğitim maalesef Türkiye'de birbirinden bağımsız olarak ele alınır. Bu belki eskiden olabilir ama artık bilgiye dayalı yeni küresel ekonomide eğitimi düşünmeyen fakirleşmeye mahkum. Yani eğitimciler bir yerde ekonomistler bir yerde kaldığı zaman ülke kaybeder. Hem medya hem karar vericiler anlamında bu böyle. Mesela eğitim sayfaları ya yok gazetelerde, varsa da ekonomi kadar gözde değil. Ama New York Times'a baktığınız zaman her gün eğitim özel bölümlerle yer alır. Manşetler ayrılır. Her sene en çok paylaşılan on tane makaleyi yayınlar gazete. 2013'ün on makalesine baktım bunun dört beş tanesi ya çocuklar ya gençler ya da eğitimle ilgili. Eğitim sayfaları çok geniş ve ekonomi sayfalarının önemli bir kısmı da eğitimle ilgili. Eskiden doğal kaynaklara ya da ağır sanayiye dayalı ekonomide eğitimle ekonomi arasındaki bağ bu kadar güçlü değildi. Şimdi artık bilgi ekonomisi dediğimiz zaman bilfiil eğitime dayalı bir ekonomiden sözeiyoruz.

OECD'nin, bir ekonomik iş birliği örgütünün en çok sözü edilen markasının PISA olması, bunun da eğitim ölçme ve değerlendirme sistemi olması ekonomiyle eğitim arasındaki yeni bağa güzel bir örnek ve veri teşkil ediyor.

Su an ekonomi de entegre olduğu için artık ben kapalı ekonomide burada doğal kaynakları değerlendirip burada zengin olacağım deme lüksünüz yok. Çünkü doğal kaynak sizde olabilir ama teknoloji yoksa o kaynağı çıkartmak da işlemek de pazarlamak da başkasına kalıyor. O nedenle 3 bin Dolar'dan 10 bin Dolar'a rantla, doğal kaynaklarla gelebilirsiniz ama 10 bin Dolar'dan 20 bin

"OECD'nin, bir ekonomik iş birliği örgütünün piyasada en çok sözü edilen markasının Pisa olması, bunun da eğitim ölçme ve değerlendirme sistemi olması ekonomiyile eğitim arasındaki bağa güzel bir örnek ve veri teşkil ediyor."

Dolar'a gelmek için yeni Whatsaplar yeni Samsunglar tahayyül edecek bir eğitim sistemi kurmamız gerekiyor. Watsapp biliyorsunuz 19 Milyar Dolar'a satıldı, 19 Milyar Dolar'ı anlamak için Türkiye'deki en büyük 4 şirketi- Türk Telekom, Tüpraş, Türk Hava Yolları, ve Petrol Ofisi-alın, yan yana koyun. Bunların her biri bir dönem tekeldi, uzunca bir süre devlet himayesinde geliştirildi. Her bir şirkette binlerce insan çalışıyor, binlerce gayrimenkul var vs. Ama acı gerçek şu ki hepsini toplasanız bir tane Watsapp etmiyor. 54 kişinin geliştirdiği Watsapp cumhuriyet tarihi boyunca oluşturduğunuz tekel şirketlere ve hatta daha fazlasına denk geliyor.

Bu eğitim sistemiyle bu mümkün mü?
PISA sonuçları mümkün değil diyor. PISA Yaratıcı Problem Çözme testinden bir sonuç paylaşayım. Orada 6 seviyede ölçüm yapılıyor. Altıncı ve beşinci derece en ileri derece yani Watsapp gibi ürünleri tasarlamak için becerileri içeriyor. O seviyede olan öğrencilerimizin oranı %2.2 ki bu oran OECD ortalamasının çok altında. Samsung'un çıktığı Güney Kore'de bu oran %28. 1980'e kadar Türkiye ile milli geliri benzer olan bu ülke sonra atağa geçti ama asıl sıçramayı 90'larda yaptı. Yine mesela Brezilya. Brezilya bütçesinden eğitime en fazla para ayıran OECD ülkesi. Şu anda yeni bir petrol kaynağı bulundu orada ve o petrol gelir doğrudan eğitime aktarılacak. Buradan şuraya geliyorum. Önce ekonomi

sonra eğitim mantığı artık yetmiyor. İlla bir sıra olacaksa o da önce eğitim sonra ekonomik kalkınma. Yani biraz daha gelişim ondan sonra öğretmenlere daha çok para verelim, ondan sonra okul öncesi eğitimin kalitesini arttıralım devri geçti. Pastayı bundan sonra büyütmenin yolu eğitimden geçiyor yani eğitim ve tabii daha da önemlisi her alanda ortak akli işletecek hukuki ve demokratik reformlardan geçiyor. Bu iki unsuru oluşturmada 21. Yüzyılda ekonomik pastayı büyütmezsiniz. Orta gelir tuzağını da o yüzden anlattım.

DEMOKRASİ ve EĞİTİM

Orta gelir tuzağından nasıl kurtulacağımız derken eğitim tek başına yetmiyor. Ortak aklın işlemesi yani demokrasi de şart. Türkiye'de demokrasi denince aydınlanmadan gelen bir yaklaşımla biz demokrasiyi bireysel hak ve hukuk çerçevesinde ele alırız hep. Özgürlüğü de öyle, bireysel bir erdem olarak değerlendiririz. Benim iddiam özgürlük ve demokrasi kavramlarının ekonomik boyutunun pek üstünde durulmamış olmasıdır. Oysa biliyoruz ki özgürlük olmasa inovasyon inovasyon olmasa ekonomik kalınma olmuyor bu devirde. Türkiye'den niye bir Watsapp çıkmıyor diye sorarken bunu hatırlamamız lazım. Çıkabilir mi yani gazeteciliğin durumu ortada, sosyal medyayı yasaklıyorsunuz, youtube kapalı böyle bir özgürlük ortamında insanların sınırlarını çiziyorsunuz ondan sonra hadi sen tahayyül et diyorsunuz. Eğer sofradaki pastanın büyümesini istiyorsanız, daha çok insan daha iyi işe kavuşsun, daha iyi yaşama standardına kavuşsun istiyorsanız o zaman toplumun dinamizmine set çekmemeniz lazım. Bireylerin önünü açtığınız zaman yeni fikirler ortaya çıkıyor onların özgürce yarıştığı bir ortamda ortaya çıkan projeler de hukukü teminatlarla artı değer yaratıyor. Ancak o zaman dünyanın şu an içinde bulunduğu ekonomik ortamda rekabet şansınız olabilir. Başka türlü büyüme devri geçti artık.

Bir ülke gençlerinin sadece %2.2'sine ileri derecede problem çözme becerileri

öğretebiliyorsa ve bundan sonraki ekonomi daha ziyade bu tarz beceriler talep ediyorsa orada da ciddi bir kriz var demektir. Türkiye'nin bir an önce siyasal çalkantılar içerisinde eğitimin önemini kavraması lazım. geri dönüşü yüksek, katma değeri yüksek eğitim. Sadece çoktan seçmeli var olanı tekrar eden değil ileri derecede becerileri açık uçlu testlerle değerlendiren bir sınav sistemine ihtiyacımız var. Vizyon diyoruz mesela hakikaten çok önemli, ben onu Türkçe'ye tahayyül diye çeviriyorum. Türkiye eğer çocuklarına, gençlerine yeni küresel ekonomide yarışabilecek becerileri kazandırmazsa korkarımki bu yüzyılı da gelişmekte olan bir ülke olarak heba edeceğiz.

Tablet dağıtımının eğitimin kalitesindeki etkileri neler olabilir sizce?

TIMSS diye başka bir uluslararası değerlendirme sistem var. PISA gibi ancak matematik ve fen bilgisi alanında ülkeleri karşılaştırıyor. Biz orada da maalesef OECD ülkeleri arasında sonlardayız. En son yapılan TIMSS sınavında sınıftaki bilgisayar kullanımı artarsa ne oluyor diye bir soru vardı ve o raporda çok net olarak söylenen çok az şey var ama bir tanesi bu soru üzerineydi. Diyor ki, sınıfta bilgisayar kullanımı artınca başarı artmıyor. Türkiye verilerinde de derslerde daha fazla bilgisayar kullanılan okullar diğerlerinden görece daha düşük puan almış. Yani tek başına bilgisayar dağıtmakla çözülecek bir durum yok ortada. Zaten bu tablet dağıtarak sorunu çözme mantığı bana inşaat metaforuna takıldığımızı hatırlatıyor. Sihirli bir teknolojiyle anında çözülecek bir sorunuz yok bizim. Dolayısıyla bu tablet projesi ile iki koşul yerine gelmezse dünyanın en büyük teknoloji çöplüğünü en hızlı sürede en pahalı üretmiş ülkelerden biri olacağız. O iki şey ne, birincisi içeriğin özgürce ve devlet desteğiyle zenginleştirilmesi, ikincisi bu tabletleri kullanacak aileler ve öğretmenlerin çok hızlı bir şekilde bilgisayarlaştırılması, okullara ve dargelirlilere ücretsiz ve hızlı internet servisinin ulaştırılması. İçeriğin zenginleştirilmesi için dinamik bir rekabet

ortamı gerekiyor ki buradan yine demokrasiye dönüyoruz. Yazılım sektörü bu anlamda donanım sektöründen daha çok özgürlüğe ihtiyaç duyan bir sektör. Siz bunu yapmadan herkese tablet vererseniz o tabletlerin eğitimde başanyı etkileyeceğini ummak hayalcilik olur. Açıkçası bizim tabletle çözecek bir sorununuz olduğunu düşünmüyorum.

ODTÜ'deki eğitime geri dönüp tekrar baktığınızda okulunuz için ne söyleyebilirsiniz?

ODTÜ gündeme geldiğinde ben hep diyorum ki ODTÜ'de iki tane diploma aldık biz; bir tanesi herkesin bölümünden aldığı, ama ondan daha önemlisi pek çoğumuzun kampüsten aldığımız diploma. Bu ikinci diplomayı her mezun olana vermiyorlar. ODTÜ tarihi olan dokusu olan iklimi olan bir kampüs. O tarihe o dokuya katılmak için emek harcayınca ODTÜ size öyle bir dünya bakışı armağan ediyor ki okuldan çıkınca dünyayı değişen, dönüşen ve değiştirilebilir bir olgu olarak görüyorsunuz. O nedenle bu ikinci diplomayı alan ÖDTÜlüler gittiği her yerde bulduğunu kabullenen insanlar olmuyor. Yani eleştirmeyi seviyoruz ama aynı zamanda tahayyül etmesini seviyoruz. Daha da önemlisi değiştirme gücümüzün de bizde olduğunu biliyoruz. Dolayısıyla ben nereye gitsem bu ikinci diplomayı başarımın önemli bir girdisi olarak görüyorum. Ama bu sadece bana has bir şey değil, güzel tarafı da o. Bu sadece bana has bir şey olsaydı ben çok çalıştım ettim derdim. Hayır, ODTÜ bunu bize öğretiyor yani deneyimlerle öğretiyor. Bu her üniversitenin, her kurumun söyleyeceği bir şey değil. ODTÜ kültürü dediğimiz şeyin, hakikaten bu anlamda dönüştürücü bir gücü var. O yüzden ki orada edinilen dostluklar hayat boyu kalıyor. Aradan neredeyse çeyrek asır geçmiş bankacılık, Amerika yılları ki doktora eğitim de var arada ama benim için ODTÜ'de edindiğim dostluk hala apayrı bir yerde. O dostluk zenginleştirici bir dostluk, yıllarla çoğalan bir dostluk çünkü... Sadece sizin değişip dönüştüğünüz, dostlarınızın olduğu yerde kaldığı bir ilişki olsa zaten dost olarak da kalamıyorsunuz.

